

ERZURUMLU İBRAHİM HAKKI
HAZRETLERİNE AİT BİR YAZMA :
MECMÛ'ATU'L-İRFÂNİYYE

Okt.Nurettin CEVİZ*

GİRİŞ :

Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretlerine¹ ait bu eserin tam adı "*Mecmû'atu'l-vaḥdâniyye fî mâ'rifeti'n-nefsi'r-rabbâniyye*"dir.

Eserin, numaralanmamış olan fihrist kısmının başında "*Mecmû'atu'l-İrfâniyye*" yazmakta olup eser bundan dolayı bu adla şöhret bulmuştur. Ancak ekteki I nolu resmin incelenmesinden de anlaşılacağı üzere 1^b de başlayan metnin ilk cümlesinde eser, ayrıca "*Mecmû'atu'l-vaḥdâniyye fî mâ'rifeti'n-nefsi'r-rabbâniyye*" adıyla da takdim edilmektedir. Bu açıklamayı şundan dolayı yapmak ihtiyacı duymaktayız: İbrahim Hakkı Hazretlerinin eserlerini tasnif ve tanıtmaya yönelik yapılan ilk çalışmalarda -kanaatimize göre- vaki bir yanlışlık sonradan da devam ettirilmiş ve halen sürdürülmektedir. Bunun sonucu olarak

a) Bursalı Mehmed Tahir², İbrahim Hakkı Hazretlerinin eserlerinin sayısını 39 tane olarak bildirirken altıncı sırada "*İrfâniyye*", otuzdokuzuncu sırada ise "*Mecmû'atü'l-vaḥdâniyye fî mâ'rifeti'n-nefsi'r-rabbâniyye*" adını kullandığında,

b) Bağdatlı İsmail Fehmi Paşa³, onun eserlerinin sayısını 32 tane olarak bildirirken onüçüncü sırada "*er-Risâletü'l-İrfâniyye*", yirmi dördüncü sırada "*Mecmû'atü'l-*

* Atatürk Üniversitesi Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri Araştırma Merkezi.

¹ Doğumu : 1703, M., (1115 H.), Hasankale; ölümü: 1780, M., (1194 H.), Tilo.

² Osmanlı Müellifleri I-II, İstanbul, 1333, I, 33-36.

³ Hediyetü'l-ârifin 'esmâü'l-mü'ellifin ve 'aşârü'l-Muşânnifin, I-II, İstanbul, 1951, I, 39-40.

vahdâniyye fî ma'rifeti'n-nefsi'r-rabbâniyye" adını kullandığında,

c) Ve son olarak İbrahim Hakkı Hazretlerinin Tillo'daki kızından olma torunlarından Celalettin Toprak⁴ bu sayıyı 54 olarak bildirirken onbeşinci sırada "*İrfâniyye*", elliüçüncü sırada da "*Mecmû'atü'l-İrfâniyye fî ma'rifeti'n-nefsi'r-rabbâniyye*" adını kullandığında

hep aynı esere ait ismin mükerreren kullanıldığını görüyoruz. Bu ve benzeri etkenler sonucu olarak ta eserlerin kesin sayısı hakkındaki tartışmalar sürerken, bizzat kendisinin 15 diye bildirdiği bu sayı⁵ adeta spekülâtif bir biçimde ellili rakamlara ulaşmaktadır.

Nitekim benzer şekilde ve zikrettiğimiz her üç araştırmada da yapılan tasniflerde İbrahim Hakkı Hazretlerinin *Sefinetü'n-nûh* adlı eseri sayıldıktan sonra, aslında bu eserin içinde geçen⁶ ve oğlu Fehim İsmail Efendi'ye hitaben yazdığı, anlaşılın tasavvufa dair bir

⁴ Erzurumlu İbrahim Hakkı ve Hocası Şeyh İsmail Fakirullah, Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, 1975, Basılmamış Lisans tezi, 76 s.

⁵ Yine Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri Araştırma Merkezi kütüphanesinde bulunan "*Sefinetü'n-nuh*" adlı yazmanın 27^b-28^b arasında verilen bilgilere göre bu onbeş eser aşağıya çıkarılmıştır. Aynı yerde ifade edildiğine göre bunların ilk beşini kendisi "beş Ana eser" diye nitelendirmektedir:

1 *İlâhî-nâme (Dîvân-ı İbrahim Hakkı) (H.1168-M.1754)*

2 *Ma'ârifetnâme (H.1170-M.1756)*

3 *Mecmû'atü'l-İrfâniyye (H.1174-M.1760)*

4 *Mecmû'atü'l-İnsâniyye (H.1176-M.1762)*

5 *Mecmû'atü'l-me'ânî (H.1178-M.1764)*

6 *Tuḥfetü'l-kirâm (H.1180-M.1766)*

7 *Nuḥbetü'l-keâm (H.1182-M.1768)*

8 *Meşâriku'l-yûḥ (H.1185-M.1771)*

9 *Sefinetü'n-nûḥ (H.1187-M.1773)*

10 *Kenzü'l-fütûḥ (H.1188-M.1774)*

11 *Definetü'r-rûḥ (H.1189-M.1775)*

12 *Ruḥu's-sürûḥ (H.1190-M.1776)*

13 *Ülfetü'l-enâm (H.1190-M.1776)*

14 *'Urvetu'l-İslâm (H.1191-M.1777)*

15 *Heyetü'l-İslâm (H.1191-M.1777)*

⁶ Nûş-i Can adını taşıyan bu bölüm, *Sefinetü'n-Nûḥ* adlı eserin Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri Araştırma Merkezi kütüphanesindeki yazma nüshasında 1^b-7^a da yer almaktadır.

mektup "*Nûş-i cân*" adıyla -her üç araştırmada da- tekraren zikredilmektedir ki bu durum da bizim, onun eserlerinin sayısının ulaştığı rakamları "spekülâtif" şeklinde nitelemekte haklı olduğumuzu göstermektedir. Yakınlarına ithaf ettiği bazı müstakil risalelerin de ilavesiyle bu sayı onbeşin üzerine çıkabilir. Ama görüldüğü gibi bu husus ayrıca ve titiz bir çalışmanın konusu olabilecek ehemmiyettedir.

YAZMA HAKKINDA :

Eser, tamamı numaralanmış 247 varaktan ibaret olup 21X15,5 (16,5X9,5) ebatlarında; kahverengi, miklaplı ve orta derecede yıpranmış deri bir cilt ile muhafazalıdır. Sadece metin bölümünün ilk sayfası tezhipli, diğer sayfaların metin kısmı, sarı yaldızlı çerçeve içine alınmıştır. Bölüm başlıkları, müstakil sade bir çerçeve içinde kırmızı, metin kısımları ise siyah mürekkeple yazılmış, sayfa numaraları yaprak esasına göre ve kırmızı kalemle verilmiştir. Ayrıca ayet ve hadislerle diğer cümlelerin sonlarına kırmızı mürekkeple iri birer nokta konulmuştur. Yine konu içerisinde önemli görülen bazı kelimeler, beyitler ve dua ibareleri kırmızı mürekkeple yazılmış; bazı ayet, hadis, kelime, cümle ve ibarelerin altları ile bütün cümlelerin sadece baş kısımlarının üstü kırmızı kalemle çizilmiştir.

Kullanılan yazı türü nesihdir. Her sayfasında yirmibeş satır yer almaktadır. Kağıt beyaz ve aherlidir.

Fihrist dahil olmak üzere 1^b-110^b arasındaki iktibaslar arapçadır. 111^b'den 205^b'nin ortasına kadarki iktibaslar ise farsçadır. 205^b de kitabın sonuna kadar sürecek olan Osmanlıca iktibaslar bölümü başlamaktadır. İlk sayfasında hem ebced hesabıyla (غممد) harfleri yazılmak suretiyle hem de rakamla verilen bilgilerden eserin 1174 (Hicrî) yılında tamamlandığı anlaşılmaktadır.

Eserin tanıtımı için incelenmek üzere, Erzurum Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü Fen-Edebiyat Fakültesi bünyesindeki Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri Araştırma Merkezi

Kütüphanesinde bulunan nüsha esas alınmış olup torunlarından Mesih İbrahimhakkıoğlu tarafından buraya vakfedilmiştir.

Bugüne kadar tesbit edebildiğimiz kadarıyla söz konusu eserin bundan başka üç nüshası daha bulunmaktadır. Bunlardan biri Sayın Fevzi Toparlak'ta, diğeri Tillo imamlarından merhum Abdülaziz Toprak'ın evinde bulunmaktadır⁷. Müstensihî Yusuf Nesimi olan üçüncü nüshası ise Süleymaniyye kütüphanesi H.Mahmud Bölümünde 2421 numara ile ve “İrfâniyye” adıyla kayıtlı bulunmaktadır.

ESERİN MUHTEVASI :

Mecmû'at'ül-İrfâniyye, İbrahim Hakkı Hazretlerinin ana eserleri diye bilinen beş ana eserinden biridir⁸. Konusu ise “Kendini bilen Rabbini bilir.” anlamındaki

“من عرف نفسه فقد عرف ربه.”

hadis-i şerifinden⁹ anlaşılması gerekeni izah amacına yönelik ayetler, hadisler ve kudsi hadislerden başka aşağıdaki fihrist kısmının incelenmesinden de anlaşılacağı üzere, çeşitli İslâm mütefekkirlerinin eserlerinden yapılmış olan iktibasları ihtiva eden bir derleme mahiyetindedir. Fihrist kısmı eserin başındaki münaralanmamış olan ilk üç sayfada yer almaktadır.

İbrahim Hakkı Hazretlerinin de ana eserlerinden biri dediği bu derleme niteliğindeki telifine bir nevi esas teşkil eden ve aynı zamanda onun tasavvuf anlayışının ve tefekkür dünyasının oluşmasında önemli bir rolü olduğunu düşündüğümüz eserlerin ve

⁷ İbrahimhakkıoğlu, Mesih, *Erzurumlu İbrahim Hakkı*, İstanbul, 1973, 260.s.

⁸ Resim 1'de 1^b deki başlangıç sayfası;

Resim 2'de 247^a daki son bölüm ve

Resim 3'te ise ferağ kaydının bulunduğu 247^b görülmektedir.

⁹ Bu hadis-i şerifin sahih değil de merfu olduğu yönünde rivayetler vardır. Ancak kendini bilmenin ehemmiyetine işaret eden başka hadislerin bulunduğu da bilinmektedir. Ayrıca bu sözü Hz.Ali'ye (R.A.) isnad edenler de vardır.

yazarlarının isimlerini ihtiva eden fihrist kısmını buraya aynen alıyoruz.

YAPRAK

AÇIKLAMA :

- 1^b Kur'an-ı Kerim ayetlerinden,
3^a Kudsî hadislerden,
4^a Nebevî hadislerden,
4^b 'Alî b. Ebî Tâlib'in (R.A.) sözlerinden
7^a 'Gavs-ı Geylânî'den,
11^a Muhyiddîn-i 'Arabî'nin (K.S.) *Fusûsu'l-hikem* adlı eserinden,
31^a Muhammed el-Ğazâlî'nin (R.A.) sözlerinden,
32^a Şeyh Ahmed el-Ğazâlî'nin (K.S.) sözlerinden,
35^a İbn Kemâl'in (K.S.) risalelerinden,
36^a İbn 'Atâ'ullâh'ın (K.S.) *Hikem* adlı eserinden,
40^a İbn Fâriq'in (K.S.) *Kaşîde-i Tâ'iyye*'sinden,
40^b eş-Şeyh Kâsım el-Hânî'nin (K.S.) *Siyeru's-sülûk* adlı eserinden,
46^a eş-Şeyh Raslân eş-şâmî'nin eserinden,
47^a eş-Şeyh Ya'kûb'un eserinden,
49^a eş-Şeyh Kemâleddîn'in (K.S.) eserinden,
50^b eş-Şeyh Cemâleddîn'in (K.S.) eserinden,
54^a eş-Şeyh Şemseddîn'in (K.S.) eserinden,
54^b eş-Şeyh Ebu'l Vefâ'nın (K.S.) eserinden,
56^a eş-Şeyh Şadreddîn'in (K.S.) eserinden,
57^a eş-Şeyh Hülvânî'nin (K.S.) eserinden,
57^b Necmeddîn el-Kübrâ'nın (K.S.) eserinden,
58^a eş-Şeyh Muhyiddîn el-'Arabî'nin (K.S.) *Hilyetu'l 'Ebdâl* adlı eserinden,
58^a Ebû Necîb'in (K.S.) eserinden,
58^b eş-Şeyh Muhammed ed-Dımaşkî'nin (K.S.) el-*Vaşâyâ el-kudsiyye* adlı eserinden,
59^b eş-Şeyh er-Riyâzî'nin (K.S.) el-*Hadâ'ik* adlı eserinden,
62^b Necmeddîn Dâye'nin (K.S.) eserinden,

- 67a 'Alâuddîn ed-Devle'nin (K.S.) *Şavâtî* adlı eserinden,
68b 'Alâuddîn ed-Devle'nin (K.S.) *Vâridât* adlı eserinden,
70b Necmeddîn el-Kübrâ'nın (K.S.) *Favâtiḥ* adlı eserinden,
72a Mecdüddîn el-Bağdâdî'nin (K.S.) eserinden,
72b eş-Şeyḥ Râzî'nin (K.S.) *'İlmü Nuktatu'l-Vaḥda* adlı eserinden
73b Akşemseddin'in (K.S.) *Nûriyye* adlı eserinden
76b eş-Şeyḥ Bedreddîn es-Simâvî'nin (K.S.) *Esrâru'd-dekâ'ik* adlı eserinden,
83b eş-Şeyḥ 'Abdullâh ad-Dımaşkı'nın (K.S.) eserinden,
84b eş-Şeyḥ 'Abu'l-Faḍl'ın (K.S.) *Hâlişâtu'l-Hakâ'ik* adlı eserinden,
98b eş-Şeyḥ Aḥmed en-Nûrî'nin (K.S.) *Kânûn el-muḥabbet* adlı eserinden,
105a el-Hakîm el-Gaznevî'nin sözlerinden,
105b Mevlânâ Mollâ Câmî'nin (K.S.) *Nefehâtu'l-Üns* adlı eserinden,
106a 10,
111a eş-Şeyḥ Aḥmed el-Câmî'nin (K.S.) *Mir'atu'l-Muḥakikîn* adlı eserinden,
121a el-'Azîz en-Neseffî'ye (K.S.) ait *Maḳşad el-Akşâ* adlı eserden
130b Mollâ Câmî'nin (K.S.) *er-Risâletu'n-Naḳşibendiyye* adlı eserinden
132b 'Aynu'l-Kudât el-Hemedânî'nin (K.S.) *Zübdetü'l-Meânî* adlı eserinden,
148a eş-Şeyḥ 'Alî el-Karkahrî'nin (K.S.) *Zübde* adlı eserinden,

¹⁰ Gerek fihristteki açıklama kısmında gerekse bu metne ait bölüm başlığında bu iktibasın nereden yapıldığına dair herhangi bir açıklama bulunmamaktadır.

- 158a İbrâhîm el-'Irâkî'nin (K.S.) *Leme'ât* adlı eserinden,
174b 'Alâuddevle'nin (K.S.) *Leme'ât* adlı eserinden,
176a 'Abdullah el-Enşârî'nin *İlâhînâme* adlı eserinden,
177a Hüseyin el-Vâ'ız'ın (K.S.) *Kitâb el-ma'ârif* adlı eserinden,
182b İbn Kemâl'in (K.S.) *Tezkire* adlı eserinden,
184a eş-Şeyḥ 'Attâr'ın (K.S.) *Raḳa'ât* adlı eserinden,
186a eş-Şeyḥ el-Lâhicî'nin (K.S.) söylediklerinden,
187a Abdurrahmân el-Câmî'nin (K.S.) söylediklerinden,
188a Abdurrahmân el-Câmî'nin (K.S.) *Nefehâtu'l-Üns* adlı eserinden,
189a eş-Şeyḥ Tâcuddîn'in (K.S.) *Hüccetü'l-Mürîdin* adlı eserinden,
190a Necmuddin Dâye'nin (K.S.) *Mirşadü'l-İbâd* adlı eserinden,
191a el-Hakîm el-İlâhî'nin (K.S.) *Miftâhü'l-Ğayb* adlı eserinden,
198b el-Hakîm el-İşfahânî'nin (K.S.) *Miftâhü'l-Ğayb* adlı eserinden,
204a eş-Şeyḥ Ḥabîb el-^cAcemî'nin (K.S.) söylediklerinden¹¹,
205a Naḳşibendi tarikatı hakkında Türkçe bir mektup,
207a İmam Muḥammed el-Ğazâlî'nin (K.S.) *Kimyâu's-sa'âdet* adlı eserinden,

¹¹ Eserin bütün bölümleri, "kendini bilen Rabbini bilir." anlamındaki alıntılardan ibaretse de farsça kısmın bu son iki bölümü - herhangi bir açıklama bulunmaksızın-, ümmehâtü'l-esmâ denen "dört ana adı" ihtiva eden "O, ilktir, sondur, zahirdir, batındır. [Ḥadîd (57), 3]" mealindeki ayete dair alıntılara tahsis edilmiştir.

- 220^a Mevlânâ Molla İlahî'nin (K.S.) *Zübde* adlı eserinden,
 225^a eş-Şeyh Ebû İshâk'ın (K.S.) *Nukţatu'l-vaḥde* adlı eserinden,
 233^a Babay-ı Âlem Hazretleri'nin (K.S.) tavsiyelerinden¹²

1^b'den itibaren *Mecmû'atu'l-irfâniyye*'nin metin bölümü başlar. "Kendini bilen Rabbini bilir." hadis-i şerifinin anlamına bazıları mana olarak bazıları lafzen bazıları da mefhum olarak delalet eden Kuran ayetlerini ihtiva eden ilk bölüme alınan ayetler şunlardır:

Fâtiha(1), Bakara(2), 30,31, 115, 135, 152, 186, 255, 269; Âl-i İmrân(3), 5, 6, 8, 18, 128, 154; Nisâ (4), 78; En'âm(6), 98, 122; A'râf(7), 205; Enfâl (8), 17, 24; Tevbe (9) 14; Yûnus (10) 62; Hûd (11) 56, 61, 88, 90; Ra'd(13), 28; Hicr (15), 28, 29; İsrâ (17), 70, 85; Tâhâ (20), 39, 41, 124; Hacc(22), 46, 65; Mü'minûn (23), 12, 13, 14; Şu'arâ (26), 62,200; Kasas(28), 68; Secde (32), 7, 8, 9; Ahzâb (33), 72; Sâffât (37) 87, 96; Zümer (39), 22, 42; Mü'min (40), 65; Şûrâ (42), 11; Muhammed (47), 19; Feth (48), 10; Kâf (50), 16, 37; Hadîd (57), 3, 4; Müzemmil (73), 19; İnsân (76), 29, 30; Tekvîr (81), 29; Fecr (89), 27, 28, 29, 30; İnşirah (94), 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; Tîn (95), 4.

Eserde 1^a da İbrahim Hakkı'nın hem bu esere ne kadar çok önem verdiğini gösteren hem de adeta onu takdim niteliği taşıyan şu beyti kırık rika tarzıyla yer almaktadır :

Hakkın tevhid-i zatı hem sıfatıdır bu mecmua (K.S.)
 Okursun, zaptedersin, fehmedersin keşfolur mana.

¹² Fihristin sonunda, "Kuran-ı Kerim ve Hadis-i Şerif ıktibasları hariç olmak üzere evliyâ-i izâm-a ait sayıları 63'ü bulan kitabın eserde zikredildiği" şeklinde bir not varsa da gerek fihrist bölümünde gerekse metin bölümünde sadece 60 eserden ıktibasta bulunulduğu tesbit edilmiştir.

Daha sonra farsça "Hakkı buyurdu ki" ibaresi ve altında türkçe şu manzûmesini görüyoruz.

İlâhî; merhametkân-ı Hüdâsın,
 Dil-i mecrûhuma ayn-ı devâsın.
 Erenler sözlerin haddimce derdim,
 Gönül tıflına hikmet şiiri verdim.
 Umarım senden ey lutuf ıssi Sultan
 Bu vahdetnâmemi hıfzıyla her an.
 Benim bu nüshamı yâdele verme
 Bu ömrüm hâsılın nâhle verme
 Hemîşe ehl-i dil destine alsın
 Okusun, bahr-i şevk-i zevke dalsın.

Yine aynı sayfadaki, onun herkesten adeta kıskandığı ve üzerine titredığı bu eserinin anlayanlar için çok faydalı ama anlamayanlar için de aynı derecede sakıncalı olabileceğini ifade ettiği son manzumesi şudur:

Ömrümün hâsılı ruhum gibidir işbu kitap,
 Korkum oldur ben ölem cahil hayvana düşe.
 İzzetin hakkı için sakla bunu sen yâ rab!
 Hayr ile sahibini yâdeden ihvâna düşe.

247^a da eser sona ermektedir. 247^b de ise hem eserini methettiği hem de bir nevi hatime satırları sayılabilecek olan şu manzume bulunmaktadır :

Bu irfâniyyedir, lübbü'l-kütüb ilm-i tasavvuftan,
 Bu irfâniyyedir, âzâd eden canı tekellüften,
 Bu irfâniyyedir, tecrid eden akli alâikden,
 Bu irfâniyyedir, tefrid eden nefsi halâikden

İrfâniyyenin vahdet-i şarabın kim ki içmiştir,
 Enfüs-i rabbisin bulmuş ikilikten o geçmiştir,
 Bu irfâniyyedir, her dem enîs-i kalb-i her fâni
 Vücudun nefyeden âriflerindir mürşid-i canı

Çü binyüzetmişdörtte bunun cemi tamam oldu,
Cihan da senden ey Hakkı, bu mecmua müdam o oldu.

Gerek muhteva gerekse tasnif biçimi yönünden ele alındığında *Mecmû'atü'l-İrfaniyye*, ilk bakışta yine İbrahim Hakkı Hazretlerine ait *Lübbü'l-Kütüb* adlı eserin beşinci cildiyle karıştırıla-bilmektedir¹³. *Lübbü'l-Kütüb* büyük ölçüde *Mecmû'atü'l-İrfaniyye*'nin telifi esnasında faydalandığı zikredilen eserlerden yapılan alıntılardan oluşmaktadır. Ancak bu defa alıntılar zikredilen temel eserlerden 58 tanesinin, başka bölümlerinden yapılmıştır. Daha da önemlisi *Mecmû'atü'l-İrfaniyye*'nin hemen hemen başından sonuna kadar hep "Nefsini bilen Rabbini bilir." hadis-i şerifinin anlamına dair alıntılar yapıldığı zikredilirken *Lübbü'l-Kütüb*'de konu tasavvuf olmakla birlikte böylesi bir ayrıma hiç girilmemiştir.

Son sayfanın devamındaki ferağ kaydında verilen bilgilerden eserin Hicri 1174 yılında tamamlandığı ve nüshanın müstensihinin Sadullah bin âli olduğunu öğrenmekteyiz. Ancak yine bu sayfada istinsah tarihi ile ilgili olarak verilen Hicri 1114 tarihinin, -sadece eserin telif tarihinden çok önceki bir tarihe gitmekle kalmayıp aynı zamanda- İbrahim Hakkı Hazretlerinin doğumundan bir yıl önceki bir tarihi göstermesi bakımından da sehven bu şekilde yazılmış olduğu kanaatindeyiz.

¹³ Eserin bir yazma nüshası Atatürk Üniversitesi Kütüphanesinde 33003/5 numara ile kayıtlı bulunmaktadır.

Resim 1: *Mecmû'atü'l-İrfaniyye*'nin metin bölümünün ilk sayfası.

وصيتلرينه قارشيبوب راحت بولسین واما واولاديله مصحاب
 اوليوب سماع اولان نكيه لرده اكلهيب علم مجلسنه كلمه سن و عوام و
 اغنيادان قاجوب غلمان نسوان ايله صحبت ايتيبون تنها قاله سن
 وقادر اولد مجله حجة اولوب عورت اليه سن تاكيم طالب نيا اولميسن
 وطلبندك ديكي يله ويرميسن وکثرت عيال بتلا سيلاه ذالته
 ايرميسن وخالله قناعت ايدو بحرامی تناول قيلميسن وهر روز فراحي
 ترك ايدو بچوق كولميسن تاكيم قلكي ميت بولميسن وهر كسه شفقت
 نظر يلاه باقوب هيچ برفر حى حقير كورميسن وکمسنه دن برنسنه
 استيبون كميله بر خدمت بيوميسن و احتياجكي و عتكى و ذهب لذتى
 سترايدو بر خلقه طيورميسن تزيين ظاهري قوبوب كوچك اخلا قايده
 تزيين باطنه كيدو سن و اولياي كاملاين و علمای عاملاين اولان كرامى
 بولدقده آنلره تعظيم ايله سلام و بر و بلالكون تقبيل ايدو سن و حضور
 خضوع ايله مؤدب طور سن و دوشن خدمتون مال بدنگله جان دلده
 كورده سن و خدمتون سلطنت و صحبتون غنيمت و صحبتون سعادت
 بله سن و آنلرك يولنده باش و جان و بره سن تاكيم دعا و رضا لرك
 دولت ايريه سن و آنلرك اقوال افعال قياس عقلايه انكار ايتميسن
 و خضرايه موسى عليه السلام قصه سن و نوتيميسن زير اكم انكار
 شومده اوليايى انكار ايتك آنلرك محبت و علومنن محرومده و هيچ
 كيمسه ايله حجاد له ايتيب معارض و مغاير كيميسن و خلق خالق اسلوب
 كيمسه غيب ايتميسن و زينت دنيايه اعتبار و اهلنه اعتماد ايتميسن
 زير اكم اهل دنيا آنك كيم و فاسز دره و صحبتارى دني حضور صفاسز
 پس البته سنك رأس مالك شريف غرا و مكانك مسجد و صحر
 و موشك حضرت مولا اولسون بيت
 يا انيس القلوب فى الخلق بك ماوى الوحوش فى الفلوات
 تملا انتخاب من كلماته قدس الله ستره العزيز

Resim 2: Mecmû'atu'l-İrfaniyye'nin metin bölümünün son sayfası.

<p> بو عرفانيه درازاد ايتن جي تكلفك بو عرفانيه تفريدا يدي نهن خرد يقد او نفس تيسن بلش ايكلكان اوچيشد وجود نغ ايتن عام طورنده رشده </p>	<p> بو عرفانيه درك الكتب علم تصوفنا بو عرفانيه در تجليل عقل علايقنا بو عرفانيه در حد شراب كيمك مجيد بو عرفانيه در هدم انفس قهر فاني </p>
<p> چوبيك يوز نيش دورتك بوندك جي تمام اولكا جهانك سنك اى حقى بو مجموعه مدله اولكا </p>	
<p> تمت المجموعه المنخبة من تسعة وخمسين كتابا من كتب الاولياء والحكماء رحمة الله عليهم اجمعين نفعنا الله من بركات انفسهم الطيبة آمين قد جمع المجموعه العرفانيه الحقى الفقير رحمة الله عليه فى تاريخ الف ومائة واربعه وسبعين من الهجرة النبوية على افضل النجوم </p>	
<p> قدم تحرير هذه المجموعه الوحيدة الفريدة على يد الضعيف الخفيف سعد الله بن على عفى عنها العفو الغنى فى سنة الف ومائة واربعه عشر من هجرة خير البشر جونا انكس الحنين ومعمهم حشره فى بلدة ارزن الروم صان الله اهلها عن المومر والغومر بالظافر القاطن القومر اللهم جعلنا من الذين لا خوف عليهم ولا هم يحزنون ولا يتبعنا من الذين يعلون ظاهرا من الحيوه الدنيا وهم عن الآخرة هم غافلون </p>	

Resim 3: Mecmû'atu'l-İrfaniyye'nin ferağ sayfası.

1. Atatürk Üniversitesi, Fen Edebiyatı Fakültesi Coğrafya Bölümü.
 2. YARILAN, M., 1981-1982, "Kültürün İnanç ve İhtiyaçları Açısından", No: 283,
 Edebiyat Fak. Yayı. No: 37, Sivas Matbaası, Ankara, s.60-61.
 3. TUNCEL, M., 1981-1982, "Kültürün İnanç ve İhtiyaçları Açısından",
 KUTAHYA, Formül Matbaası, İstanbul, s.24.